

บทคัดย่อ

รายงานฉบับนี้ มีจุดเน้นอยู่ที่ประเด็นศาสนาและอัตลักษณ์ของกะเหรี่ยง นั่นก็คือ พยายามจะตอบคำถามพื้นฐานที่คนทั่วไปหรือแม้แต่นักเรียนนักศึกษาจำนวนมากก็ไม่เข้าใจว่า “กะเหรี่ยง” เป็นใคร อะไรเป็นตัวกำหนดความเป็นกะเหรี่ยง กะเหรี่ยงในพม่ากับกะเหรี่ยงในไทยนั้นเหมือนกันหรือไม่ ทำไมกะเหรี่ยงต้องรบกับพม่า กะเหรี่ยงต่างจากกลุ่มชาวเขาอื่นอย่างไร ที่ว่ากะเหรี่ยงพุทธรูปกับกะเหรี่ยงคริสต์ที่รบกวนบริเวณชายแดนไทยนั้นเป็นอย่างไร กะเหรี่ยงนับถือศาสนาอะไร และการเปลี่ยนแปลงทางศาสนาทำให้ความเป็นกะเหรี่ยงเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ จากการศึกษาทั้งโดยเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่บันทึกในประเทศพม่าและประเทศไทย งานศึกษาของนักวิชาการคนอื่น ๆ และการเก็บข้อมูลภาคสนามบริเวณชายแดนไทย-พม่า แถบอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก รายงานฉบับนี้ได้ประมวลความรู้เกี่ยวกับกะเหรี่ยงโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นสี่บท สองบทแรก เป็นบทว่าด้วยอัตลักษณ์ของกะเหรี่ยงในประเทศพม่า และว่าด้วยอัตลักษณ์ของกะเหรี่ยงในประเทศไทย โดยบรรยายรายละเอียดพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของความสัมพันธ์ทางชาติพันธุ์ การสร้างองค์กรและภาพลักษณ์ที่เป็นตัวแทนของคนกะเหรี่ยง บทต่อมา ว่าด้วยรายละเอียดของการเปลี่ยนศาสนาและความสัมพันธ์กับความเป็นชาติพันธุ์ บทสุดท้ายในส่วนของเนื้อหา ว่าด้วยสถานการณ์ปัจจุบันของการต่อสู้เพื่อชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์ที่หลากหลายของกะเหรี่ยงบริเวณชายแดนไทย-พม่า จากการประมวลข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พอจะได้ข้อสรุปดังนี้

- คำว่า “กะเหรี่ยง” และคำเดียวกันแต่เป็นภาษาอื่น ๆ เช่น คะหฺยีนในภาษาพม่า ยางในภาษาของคนไทยภาคเหนือ เป็นต้น เป็นคำที่ใช้มาก่อนการเกิดขึ้นของรัฐชาติไทยและรัฐชาติพม่า เป็นคำที่ใช้เรียกแบบรวม ๆ สำหรับคนที่อยู่เขตชนบทห่างไกลและป่าเขาที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากคนกลุ่มใหญ่ ต่อมาเมื่อในยุคอาณานิคมและรัฐชาติสมัยใหม่ คำว่า “กะเหรี่ยง” เริ่มถูกจัดให้เป็นกลุ่มอย่างเป็นทางการวิเคราะห์ด้านภาษา โดยรวมกลุ่มย่อย ๆ หลายกลุ่มเข้าด้วยกัน ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงหลายกลุ่มย่อย ไม่เคยรู้จักกัน อยู่ห่างกัน มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมากแม้แต่ภาษาก็ต่างและใช้สื่อสารกันไม่ได้ แต่ด้วยการสนับสนุนของรัฐอาณานิคมและมิชชันนารีในพม่า มีการพัฒนาด้านภาษาเขียน การสร้างประวัติศาสตร์ของคนกะเหรี่ยง ทำให้วาทกรรมของความเป็นชาติ “กะเหรี่ยง” ที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเกิดขึ้น เช่นเดียวกับในประเทศไทย ที่ “กะเหรี่ยง” ถูกจัดให้เป็นชาวเขากลุ่มหนึ่ง และ ความเป็น “กะเหรี่ยง” ถูกนิยามโดยรัฐ นักวิชาการ และนักพัฒนา ทำให้ “กะเหรี่ยง” ที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งกลายเป็นสิ่งที่ที่ เป็นความเป็นจริงในสังคม

- กระบวนการพัฒนาประวัติศาสตร์ที่ต่างกัน สร้างประสบการณ์ที่ต่างกันให้กับกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในประเทศ ก่อรูปเป็นจิตสำนึกทางชาติพันธุ์ และการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในรูปแบบที่ต่างกัน มีกระบวนการต่อสู้ที่ต่างกัน การปกครองโดยอาณานิคมของอังกฤษและการทำงานของมิชชันนารีในพม่า ทำให้ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์มีรากลึก ก่อให้เกิดองค์กรที่เป็นตัวแทนของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่ดำเนินการต่อสู้ด้วยอาวุธ หลังจากที่พม่าได้เอกราชหลายสิบองค์กร ในขณะที่ในประเทศไทยการรวมกลุ่มขององค์กรทางชาติพันธุ์หลายองค์กร เป็นองค์กรที่ทำงานพัฒนาเพื่อยกระดับสถานภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ ในขณะที่เดียวกันก็เรียกร้องให้รัฐปฏิบัติต่อในลักษณะที่เท่าเทียมกันกับคนกลุ่มใหญ่ของประเทศ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ปราศจากความขัดแย้ง ไม่ได้เป็นการต่อสู้เพื่อแยกตัวออกจากรัฐ
- ในระดับบุคคล ประสบการณ์และจิตสำนึกของความเป็นคนในชาติและของการเป็นคนของกลุ่มที่มีการปะทะประสานกันอย่างเป็นจริงทั้งสองอย่างนั้นอยู่ร่วมกัน ทั้งเชื่อมโยงกัน และขัดแย้งกัน จิตสำนึกของความเป็นชาติถูกปลูกฝังโดยกลไกของรัฐจำนวนมากในทางการเมือง การศึกษาและสื่อต่าง ๆ ดูเหมือนจะมีพลัง และการแสดงตัวตนเป็นคนในชาติก็นำมาซึ่งสิทธิที่พลเมืองพึงมีพึงได้ ในขณะที่จิตสำนึกและประสบการณ์ของการเป็นกลุ่มในชีวิตประจำวันนั้นเป็นเรื่องของการเผชิญหน้าที่เป็นจริง แต่กลุ่มประเภทหลังนี้ก็มิได้หลายนอกกลุ่มเช่น กลุ่มตาม ศาสนา หมู่บ้าน เครือญาติ ฯลฯ การตัดสินใจในเรื่องการแสดงตัวตนของบุคคลจึงเป็นเรื่องที่ซับซ้อนที่เกี่ยวข้องพันกับเรื่องสถานภาพและกลยุทธ์ของการอยู่รอด ในขณะเดียวกันก็ขึ้นอยู่กับอารมณ์ความรู้สึก ความผูกพันและความศรัทธาที่เปลี่ยนไป เมื่อสถานการณ์มีการเปลี่ยนแปลง ด้วยเหตุนี้ อัตลักษณ์หรือตัวตนของคนกะเหรี่ยงจึงไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ มีความหลากหลายทั้งในเรื่องของสถานที่และเวลา

Abstract

This report focuses on issues of religion and identity among the Karen. It addresses questions frequently posed by students and general public alike: Who are the Karen? How are they differentiated from other ethnic groups? Are the Karen in Myanmar the same as those in Thailand? What accounts for the fighting between Burmese and Karen in Burma? How are the Karen different from other Hill Tribes? What religion do the Karen follow? Does change in religion lead to change in identity?

Readers will find answers to these questions in this report, which is divided into four chapters: 1) Ethnic Identity of the Karen in Burma 2) Ethnic Identity of the Karen in Thailand 3) Religion Conversion and Ethnic Identity and 4) Karen across the Borders: Fighting for Survival. The report is the result of historical study (based on archives, documents and other literature) and field research (conducted in Tha Song Yang District, Tak Province). The general conclusions are summarized below:

- The term “Karen” - and the same word in other languages, such as *Kayin* in Burmese and *Yang* in Northern Thai - is the general term for many small, stateless cultural groups living in remote and mountainous areas in eastern Burma and western Thailand. They traditionally were located between lowland kingdoms. In the colonial and modern state periods, the term was used to designate people who shared the same Karenic language group. Various cultural groups were classified as sub-groups of the Karen even though they did not know, nor could they even communicate with, each other. However, the discourse of the Karen as one nation was later developed with the support of both colonizers and Christian missionaries in Myanmar. In Thailand, the Karen have been officially categorized as one among several Hill Tribes. The term ‘Karen’ then becomes ‘social reality’ as it is increasingly used by the public, and Karen peoples themselves, to denote one ethnic group comprising many subgroups.
- Different historical processes create different social experiences for the same ethnic group living in different nation-states. In Myanmar, colonization and Christian missions have had a great impact on the form of ethnic relations. Many secessionist movements emerged soon after independence and some, including that of the Karen, have continued until today. In contrast, over the last twenty years in Thailand many development organizations, led by ethnic peoples themselves, have emerged in response to the negative impact of modernization and centralization. Their aim is empowerment of their people, not separation from the Thai state. They demand that the Thai government recognize them as full citizens and desist from any ethnic discrimination.
- At the individual level, coexist the experience and consciousness of being a citizen of one nation and a member of a local group. The sense of citizenship is powerful, the result of many state mechanisms (in education, mass media, administration, politics etc.) that work to instill a sense of national loyalty and unity. Identification as citizen is also related to expected rights and benefits. On a practical level, one can belong to several groups at the same time, based on ties of religion, locality, kinship, etc. For the individual, the process of ethnic identification is thus complex. One identity is the result of the decision of an individual in the specific context of space and time. It is a strategic and positional decision but one also related to the experiences, the attachment, the faith and the emotion of an individual with a group. Several cases in this report bear out this assertion.